

ἰὰ ἐνεργήματα θελονότι τῶν δυνάμεων. Αἱ μὲν δυνάμεις, καὶ ἰῶντο τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ ἐκδύζον τοὺς ἀντιλήγοντας, ὡς Παῦλος τὸν Ἐλύμαν, καὶ ὁ Πέτρος τὸν Ἰνανίαν. Οἱ δὲ τὰ χαρίσματα τῶν ἰαμάτων ἔχοντες, μόνον ἰῶντο. Διὰ τοῦτο καὶ προτιμᾶ τὰς δυνάμεις. [Ex Catena OEcumenii tom. 2, p. 546].

« Ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα. »

Τοῦτο τινες κατ' ἐρώτησιν ἀνέγνωσαν, ἀντὶ τοῦ, Ὅπως γὰρ ἐφίεσθε τῶν μειζόνων χαρισμάτων; Εἰ ὅπως ἐφίεσθε, ἐγὼ ὑμᾶς ἐπὶ ταῦτα ποδηγήσω προθύμως. Τοῦτο γὰρ ἐπήγαγε, « Καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι, » τουτέστι, τῶν καθ' ὑπερβολὴν μειζόνων χαρισμάτων δείκνυμι τὴν ὁδόν. [Ex Catena OEcumenii.]

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ'.

« Καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν, καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν εἰμι. »

Νῦν πίστιν οὐ τὴν τῶν πιστῶν ἔφη, τὴν κοινὴν καὶ καθολικὴν ἄλλὰ τὸ χάρισμα τὸ τῆς πίστεως ἣν γὰρ τι χαρίσματος εἶδος, ὁμωνύμως οὕτω τῇ πίστει λεγόμενον ὅθεν ἐπὶ φανερώσει πνευματικῆς μετουσίας ἐχορηγεῖτο πολλοῖς ἐν τῷ τότε τῶν εὐσεβῶν. Περὶ τοῦτου γὰρ ὁ Κύριος ἐν Εὐαγγελίοις φησὶν, Ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τοῦτου, Ἀρθήτι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ γενήσεται οὕτως. Οὐ δὴπου γὰρ ὡς πρὸς ἀπίστους τὴν κοινὴν πίστιν ταῦτα πρὸς αὐτοὺς διελέγετο, — [Ex Catena OEcumenii supplend.] ἀλλὰ πρὸς τοὺς οἰκείους μαθητάς. Τουτέστιν Ἐὰν ἔχητε τὸ τῆς πίστεως χάρισμα. Ὁ δὲ εἶπεν ὁ Κύριος ἐν Εὐαγγελίοις μέγιστον εἶναι, τὸ διὰ πίστεως ὄρη μεθιστάν. τοῦτό φησι μηδὲν εἶναι ἀγάπης χωρὶς.

Effectus videlicet potestatum. Potestates quidem et infirmos sanabant, sicut Paulus Elymam et Petrus Ananiam: qui vero dona sanationum habebant, solum sanabant: propterea etiam potestates in honore præponit.

VERS. 31. « Æmulamini autem charismata meliora. »

(Theod. Joan. Gennad.) Quidam hoc per interrogationem legerunt, hoc est, Omnino majora desideratis dona? Si omnino id cupitis, ego vos prompte ad hæc deducam. Nam id subjungit: « Et adhuc excellentiorem viam vobis demonstro, » hoc est, ad ea quæ excellenter majora sunt dona viam ostendo.)

B

CAP. XIII.

VERS. 2. « Et si habuero prophetiam, et noverim mysteria omnia, et omnem scientiam: et si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. »

Non jam fidelium dicit fidem, communem illam et universalem, sed donum gratiæ fidei: erat enim doni gratiæ species quæ eodem nomine, quo fides, appellabatur, quare in apparitione communicationis spiritualis, multis piorum qui illo tempore vivebant, concedebatur. De hoc enim Dominus in Evangeliiis dicit: Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic: Tollere et mittere in mare, et fiet ita³³. Non igitur velut ad infideles qui communem fidem non amplexi essent, hæc ad eos peroravit,—sed ad suos discipulos sermo erat: hoc est, Si habueritis fidei donum. Quod autem Dominus in Evangeliiis maximum esse dixit, nempe montes transmutare, hoc ait sine charitate nihil esse.

C

IN EPISTOLAM SECUNDAM AD CORINTHIOS.

(E cod. Bodl. CRAMER, t, VI.)

ΚΕΦΑΛ. Γ'.

« Τὰ κατὰ πρόσωπον βλέπετε. »

Κατὰ ἐπιτιμητικὴν ὑπόκρισιν τοῦτο ἀναγνωστόν· ἀντὶ, Οὐκ ἐκ τῶν ἔργων τῆς ἀληθείας τὴν ἐξέτασιν, ἐκ δὲ τῶν ἐπιπολῆς ἀπλῶς φαινομένων λαμβάνετε.

D

CAP. X.

VERS. 7. « Quæ secundum faciem sunt, videtis. »

Ad vituperandam simulationem hoc referri debet. Sensus est: Non ex operibus veritatis, sed ex iis solummodo quæ in superficie apparent, iudicium fertis.

IN EPISTOLAM AD GALATAS.

(Ex Catena OEcumenii, tom, I, 742, 747.)

ΚΕΦΑΛ. Γ'.

« Ὁ δὲ μεσίτης ἑνὸς οὐκ ἔστιν. »

Λέγει τοίνυν, ὅτι Μωσῆς μὲν ἐμεσίτευσε πρὸς τὴν

CAP. III.

VERS. 20. « Mediator autem unius non est. »

Dicit ergo quod Moses quidem mediator fuerit ad

³³ Matth. xvii, 19.

ditionem legis, sed uni soli genti mediator fuit : oportet autem eum qui vere mediator futurus est erga unum Deum omnium gentium, creari non super mediationem unius gentis, sed omnium gentium : quandoquidem etiam omnium gentium unus est Deus. Hunc autem esse oportet non nudum hominem, qualis erat Moses, sed Christum Filium Dei, qui idem simul vere Deus est et vere homo : et cognatione quam ad utrumque habet, utrumque in seipso conjungit. Ipse siquidem est pax nostra qui fecit ex utrisque unum.

CAP. XV.

VERS. 5. « Sic et nos cum essemus pueri, suo elementis mundi eramus in servitute adacti. »

In similitudinem procuratorum et œconomorum, qui imperfectos per ætatem instruunt ac moderantur ad id quod expedit, mundi accepit elementa, quibus in servitute redacti eramus propter cognitionis imperfectionem. Nequaquam igitur, ut opinor, solem et lunam in ordinem procuratorum redegit, propterea quod inutile esset his esse subjectum, sed elementa mundi dicit, aut elementarem et introductivam legem (Scribebat enim credentibus e Judæis, et significat tum ea quæ paulo superius dicta sunt, tum quod si circumdamini, Christus vobis nihil proderit) aut elementa vocat dies, aquam et ignem, quorum erant observationes ex lege quæ in servitute adigebat : dierum quidem in sabbatis et neomeniis ac circumcisionibus, aquæ autem in purificationibus ac lotionibus, ignis vero in non accendendo sabbatis igne, sed edendis pridianis ac frigidis. Vide autem quid circa hoc admirandum dicat Eusebius quarto libro de Demonstratione evangelica.

δόντων τοῦ νόμου, ἀλλ' ἐνὶ μόνον ἐμεσίτευσεν ἔθνεσι. Δεῖ δὲ τὸν ὡς ἀληθῶς μέλλοντα μεσιτεύειν πρὸς τὸν τῶν ἀπάντων ἔθνῶν ἓνα Θεόν, οὐχ ὑπὲρ ἑνὸς ἔθνους, ἀλλ' ὑπὲρ πάντων κοινῇ τὴν μεσιτείαν ποιήσασθαι, ἐπειδὴ καὶ πάντων ἔθνῶν εἷς ἐστὶ Θεός. Εἴη δ' ἂν οὗτος, οὐ ψιλὸς ἄνθρωπος οἷος Μωσῆς, ἀλλὰ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, Θεός τε ὢν ἀληθῶς ὁ αὐτὸς ἄμα, καὶ ἄνθρωπος ἀληθῶς, καὶ τῆ συγγενείᾳ τῆ πρὸς ἑκάτερον, εἰς ἓν συνάγων ἐν ἑαυτῷ τὰ ἑκάτερα. Αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρωθεν ἓν.

ΚΕΦ. Δ'.

« Οὕτως καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἦμεν νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἦμεν δεδουλωμένοι. »

Ἐν τάξει τῶν ἐπιτρόπων καὶ οἰκονόμων τῶν τοὺς ἀτελεῖς τῆ ἡλικίας πρὸς τὸ συμφέρον παιδαγωγούντων, ἔλαβε τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου, οἷς ἦμεν δεδουλωμένοι διὰ τὸ τῆς γνώσεως ἀτελεῖς. Οὐκ ἂν οὖν, ὡς οἶμαι, ἡλίον καὶ σελήνην ἔλαβεν εἰς τάξιν τῶν ἐπιτρόπων, διὰ τὸ ἀσύμφορον εἶναι τὴν εἰς ταῦτα ὑποταγήν, ἀλλὰ στοιχεῖά φησι τοῦ κόσμου, ἢ τὸν στοιχειώδη καὶ εἰσαγωγικὸν νόμον. (Καὶ γὰρ τοῖς ἐξ Ἰουδαίων πιστοῖς ἔγραψε, καὶ δηλοῖ τὰ τε μικρὰ ἀνωτέρω εἰρημένα, καὶ τὸ ἐὰν περιτέμνησθε, Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει). Ἡ στοιχεῖα καλεῖ, ἡμέρας, ὕδωρ, πῦρ, ὧν ἦσαν ἐκ τοῦ εἰς δουλείαν ὑπαγαγόντος νόμου αἱ παρατηρήσεις. Ἡμερῶν μὲν, ἐν τε Σαββάτοις καὶ νεομηνίαις καὶ περιτομαῖς. Ὑδατος δὲ, ἐν ταῖς σωματικαῖς ἀγνεῖαις καὶ βαπτισμοῖς· πυρὸς δὲ, ἐν τῷ μὴ ἀνακαίειν πῦρ ἐν τοῖς Σαββάτοις, ἀλλ' ἔωλα ἐσθίειν. Ὅρα δὲ τί εἶπεν εἰς τοῦτο ξένον Εὐσέβιος ἐν τῷ τετάρτῳ λόγῳ τῆς εὐαγγελικῆς Ἀποδείξεως.

IN EPISTOLAM AD HEBRÆOS.

(E cod. Paris. 258 deprompsit CRAMER, t. VII.)

CAPUT PRIMUM.

VERS. 1. « Multifariam multisque modis olim Deus loquens patribus in prophetis, novissime diebus istis locutus est nobis in Filio, quem constituit heredem universorum, per quem fecit et sæcula. »

Deus, inquit, qui Abraamo et Moysi eorumque posteris vario modo, nec minus omni tempore majoribus nostris locutus est per prophetas suos, consummato jam omni tempore locutus est nobis in Deo (Christo), id est, legibus generi humano per omnes ætates adaptatis, ita ut servi ipsius justifi-

D

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

« Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις, ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν Υἱῷ, ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησε. »

Τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἀβραάμ τε καὶ τὸν Μωσῆα καὶ τοὺς καθ' ἑξῆς διαφόρως οὖν, φησὶ, καὶ καταλλήλως ἐκάστῳ καιρῷ τοῖς ἡμετέροις προγόνοις διὰ τῶν οἰκείων προφητῶν ὁμιλήσας Θεός, τοῦ παντὸς ἤδη χρόνου συμπληρουμένου, κελάχηκεν ἡμῖν ἐν Θεῷ, τουτέστι, νόμοις πρότερον τὸ γένος ἡμῶν ἐκάστης

*C. Crameriana. Ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως. Οὐ τοίνυν ἐνδελόμενον οὐ δ' εὐλογον ἐπ' ἀναιρέσει τῶν εὐλογῶν δεδούσθαι φάναι τὸν νόμον.